

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 20.5.2009
KOM(2009) 231 galutinis

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EKONOMIKOS
IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

2007 m. SAPARD METINĖ ATASKAITA

{SEC(2009) 660}

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

2007 m. SAPARD METINĖ ATASKAITA

1. ĮVADAS

2000 m. pradžioje ES padidino pasirengimo narystei paramą dešimties Vidurio ir Rytų Europos šalių kandidačių kaimo plėtrai, sukurdamą SAPARD – Specialiąją žemės ūkio ir kaimo plėtros programą. Jai įgyvendinti pasirinktas unikalus metodas: šalių kandidačių nacionalinės valdžios institucijos, pasirinkdamos visiškai decentralizuotą valdymą, prisiėmė visą atsakomybę ir tokiu būdu suteikė galimybę vykdyti SAPARD programą. Vienas tikslas yra įgyvendinti daug smulkių kaimo plėtros projektų, o kitas – sukurti struktūras, kurios valstybei įstojus būtų pajėgios taikyti *acquis communautaire*. Išsamią informaciją apie SAPARD programos įgyvendinimą galima rasti ankstesnėse metinėse ataskaitose, paskelbtose EB tinklavietėje <http://ec.europa.eu/agriculture/external/enlarge/publi/index/en.htm>.

Dėl to, kad pagal SAPARD programą vykdyta veikla buvo ribota, ypač 2006 m., ir dėl to, kad aštuonios naujosios valstybės narės programos užbaigtos, o Bulgarijoje (BG) ir Rumunijoje (RO) įgyvendinant SAPARD programą susidurta su problemomis, ataskaita apima 2006 m. ir 2007 m. Programos įgyvendinimas BG ir RO bus toliau nagrinėjamas šiuo metu rengiamoje 2008 m. SAPARD metinėje ataskaitoje.

2004 m. gegužės 1 d. aštuonios SAPARD šalys įstojo į ES. 2004 m. jos nutraukė sutarčių dėl naujų projektų sudarymą pagal atitinkamas SAPARD programas ir pradėjo sutartis sudaryti pagal po įstojimo vykdomas programas. Galutiniams paramos gavėjams išmokos pagal jų šalių SAPARD programas išmokėtos 2006 m. pabaigoje, nes tada baigėsi paskutiniuose metiniuose finansavimo susitarimuose nustatytas išipareigojimų panaikinimo terminas – 2006 m. gruodžio 31 d.

2007 m. sausio 1 d. BG ir RO įstojo į ES ir nebesudarinėjo sutarčių su galutiniais SPARD paramos gavėjais atitinkamai nuo 2007 m. spalio 31 d. ir nuo 2007 m. liepos 31 d.

Kroatijos (HR) programą Komisija patvirtino 2006 m. vasario 8 d. sprendimu. 2006 m. rugsėjo 29 d. Komisijai priėmus sprendimą perduoti valdymą, HR įgijo teisę gauti SAPARD lėšas.

2. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS IR VALDYMAS

2005 m. ataskaitoje įvertinta, ar aštuonios naujosios valstybės narės, kurios nebesudarinėjo sutarčių, pasiekti iškelti uždaviniai. Panaši analizė atlikta ir šioje ataskaitoje po to, kai BG ir RO nebesudarinėjo sutarčių.

2.1 Bendri įgyvendinimo rezultatai¹

Pagal SAPARD programą paramą gaunančioms šalims 2000–2006 m. laikotarpiu iš viso skirta 2 963,7 mln. eurų, iš kurių 1 334,2 mln. eurų skirta aštuonioms valstybėms narėms, kurios įstojo į ES 2004 m.², ir 1 629,5 mln. eurų – BG, RO ir HR. Per šį laikotarpį Komisija iš viso faktiškai išmokėjo 2 016,8 mln. eurų³, o tai sudaro 95,3 % visos aštuonioms naujosioms valstybėms narėms skirtos sumos ir 45,7 % – BG, RO ir HR skirtos sumos. 2007 m. pabaigoje visa išmokėta suma padidėjo iki 2 301,9 mln. eurų, o procentinės dalys atitinkamai iki 96,5 % ir 62,3 %.

Visose aštuoniose valstybėse narėse, kurios į ES įstojo 2004 m., suma, numatyta galutiniams paramos gavėjams pagal SAPARD programą pasirašytose sutartyse, gerokai viršijo 100 % pagal SAPARD programą skiriamų lėšų. Deklaruotos išlaidos pasiekė 100 % turimų lėšų, išskyrus LV, kur galiausiai deklaruotų ES reikalavimus atitinkančių išlaidų suma eurais siekė tik 88 % šiai programai skirtų lėšų. Projektų, dėl kurių sudarytos sutartys, skaičius viršijo 34 000. Bendrijos įnašas sudaro 1 448 mln. eurų. Pagal perėjimui nuo SAPARD prie kaimo plėtros taikomas taisykles pagal SAPARD programą prisiimtus ir dar neįvykdytus daugiamečius išipareigojimus galima padengti vadovaujantis valstybių narių 2007–2013 m. kaimo plėtros programų nuostatomis.

Iki 2006 m. pabaigos Komisija gavo galutinius aštuonių valstybių narių, kurios atitiko SAPARD paramos teikimo reikalavimus, mokėjimo prašymus. CZ galutinis mokėjimas buvo atliktas ir SAPARD programa buvo užbaigta dar iki 2006 m. pabaigos. 2007 m. užbaigtos EE, HU, SK ir SI programos. PL, LT ir LV programas reikia užbaigti 2008 m.

2006 m. ir 2007 m. padaryta pažanga, vertinama pagal tai, kiek Komisija išmokėjo BG, RO ir HR, sulėtėjo, ypač 2006 m. 2007 m. padaugėjo mokėjimų RO, tuo tarpu BG pažanga nesiekė vidurkio, o HR išmokos pradėtos mokėti tik 2007 m. Bendras mokėjimų vykdymas nuo pat programos įgyvendinimo pradžios, apskaičiuojamas kaip šioms trimis šalims skiriamų lėšų procentinė dalis, 2005 m., 2006 m. ir 2007 m. pabaigoje buvo atitinkamai 41 %, 46 % ir 62 %.

Iki 2006 m. pabaigoje RO sudarė sutartis dėl daugiau kaip 4 200 projektų. Bendrijos įnašas buvo daugiau kaip 988 mln. eurų. Per tą patį laikotarpį BG sudarė sutartis dėl daugiau kaip 2 500 projektų, kuriems skirtas 421 mln. ES lėšų. 2007 m. pabaigoje, po to, kai RO nebesudarinėjo sutarčių, ji buvo sudariusi sutartis dėl beveik 4 600 projektų, kuriems ES pagal SAPARD programą skyrė 1 114 mln. eurų. Atitinkami BG rodikliai – daugiau kaip 3 100 projektų ir 456 mln. eurų.

HR SAPARD programa priimta 2006 m. vasario mėn., o sprendimą perduoti valdymą Komisija priėmė 2006 m. rugsėjo mėn. Programai, remiantis 2006 m. vienu bendru metiniu finansavimo susitarimu, skirti 25 mln. eurų, kurie buvo paskirstyti šioms priemonėms: „Investicijos į žemės ūkio valdas“ ir „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimas ir prekyba“. Pirmasis išankstinis dalinis mokėjimas atliktas 2007 m. balandžio mėn., o pirmoji mokėjimo paraiška pateikta Komisijai 2007 m. antrajame ketvirtyje. 2007 m. pabaigoje galutiniams paramos gavėjams išmokėta 0,9 mln. eurų ES lėšų. 2007 m. spalio mėn. Komisijos sprendimu priimti programos pakeitimai, daugiausia dėl tinkamumo kriterijų.

¹ Žr. A1 ir A2 priedus.

² Čekija (CZ), Estija (EE), Vengrija (HU), Latvija (LV), Lietuva (LT), Lenkija (PL), Slovakija (SK) ir Slovėnija (SI).

³ Išankstinis finansavimas ir grąžinamosios išmokos.

2007 m. pabaigoje deklaruota galutiniais paramos gavėjams pagal SAPARD programą išmokėtų viešųjų lėšų suma buvo 3 113 mln. eurų (2006 m. pabaigoje ji siekė 2 722 mln. eurų), iš kurių 2 333 mln. eurų sudarė Bendrijos įnašas (2006 m. pabaigoje jis siekė 2 038 mln. eurų). Kadangi didelę pagal SAPARD programą vykdomų investicijų dalį sudaro investicijos, kurios duoda pelną ir kurių 50 % sudaro lėšos iš viešųjų šaltinių, bendras tiesioginis Bendrijos paramos pagal SAPARD priemonę poveikis, įskaitant privatų finansavimą, iš viso siekia beveik 5 683 mln. eurų investicijoms ir suteiktoms paslaugoms (2006 m. pabaigoje ši suma siekė 4 988 mln. eurų). Todėl kiekvienas Bendrijos pagal SAPARD programą skirtas euras tampa 2,40 eurų vertės investicija. Per pastaruosius trejus metus šis svėro poveikis buvo pastovus.

3. TIKSLŲ ĮGYVENDINIMO ĮVERTINIMAS⁴

Dabar, kadangi BG ir RO taip pat baigė sudarinėti sutartis su galutiniais paramos gavėjais pagal SAPARD programą, galima įvertinti bendrą šių šalių programų poveikį.

Vertinant didžiausiais dėmesys skiriamas įgyvendinimo rezultatų palyginimui su SAPARD programų tikslais. Vertinamas ūkiams ir maisto pramonei skirtų investicinių priemonių įgyvendinimas, nes taip visų pirma prisidedama prie ES standartų įgyvendinimo. Taip pat vertinamos investicinės priemonės, skirtos ekonominės veiklos rūšių įvairinimui ir kaimo infrastruktūrai, bei BG vykdytos kaimų renovavimo ir plėtros priemonės. Šiomis priemonėmis daugiausia prisidedama prie tvarios ekonominės plėtros ir darbo galimybių kūrimo kaimo vietovėse ir šioms priemonėms BG ir RO⁵ atitinkamai skirta 99 % ir 92 % visų pagal SAPARD programą skirtų lėšų.

Išsami informacija ir duomenys apie Bulgarijos, Rumunijos ir Kroatijos SAPARD programose numatytų priemonių įgyvendinimą, būtent apie joms skirtas lėšas ir tikslus, pateikiama šios ataskaitos G priede.

Horizontalusis vertinimas bus atliktas remiantis aštuonių jau užbaigtų programų *ex-post* vertinimu.

4. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS IR VALDYMAS

4.1 Programos įgyvendinimo priežiūra

2006 m. su BG, RO ir HR buvo pasirašyti 2006 m. metiniai finansavimo susitarimai. Su RO pasirašytame 2006 m. metiniame finansavimo susitarime numatyta iki 2007 m. gruodžio 31 d. pratęsti 2003 m. metiniame finansavimo susitarime numatytą automatinį išipareigojimų panaikinimą (n+3 taisyklė).

2006 m. ir 2007 m. EB toliau aktyviai bendradarbiavo su paramą gaunančiomis šalimis priežiūros ir vertinimo klausimais. Be nuolatinės priežiūros 2006 m. buvo surengta 12 Priežiūros komitetų susirinkimų, o 2007 m. – 8.

⁴ B ir C prieduose pateikta horizontalioji apžvalga.

⁵ C.4 ir C.5 priedai.

2006 m. priimti šeši Komisijos sprendimai⁶, kuriais iš dalies pakeistos BG ir RO programos (po tris kiekvienai šaliai). Pagrindinis dviejų iš trijų RO skirtų Komisijos sprendimų tikslas yra leisti RO valdžios institucijoms taikyti specialias nuostatas nepaprastų stichinių nelaimių atveju teikiant pagalbą nuo potvynių nukentėjusioms RO kaimo vietovėms (pirmuoju sprendimu leista taikyti tokias nuostatas, o antruoju sprendimu leista pratęsti jų taikymo terminą). BG skirtų trijų pakeitimų pagrindiniai tikslai (ir RO skirto paskutiniojo sprendimo) buvo daugiausia susiję su reikalavimu jų programose daugiau dėmesio skirti pasirengimui stojimui ir pagerinti gebėjimus įsisavinti skiriamas lėšas. 2007 m. nebuvo priimtas nė vienas Komisijos sprendimas, kuriuo būtų iš dalies keičiamos BG ir RO programos.

4.2 Reglamentai

2006 m. liepos 11 d. Komisija priėmė Reglamentą (EB) Nr. 1052/2006, iš dalies keičiantį Komisijos reglamentą (EB) Nr. 2222/2000, nustatantį SAPARD programos taikymo finansines taisykles. Šiuo pakeitimu tikimasi sumažinti nepaprastų stichinių nelaimių BG ir RO poveikį ir riziką, kad asignavimai bus panaikinti. Taip pat numatyta šioms šalims pratęsti 2003 m. ir 2004 m. metiniuose finansavimo susitarimuose numatytą automatinį įsipareigojimų panaikinimą (n+3 taisyklė) atitinkamai iki 2006 m. gruodžio 31 d. ir iki 2007 m. gruodžio 31 d.

Komisijos reglamentas (EB) Nr. 248/2007, kuris konkrečiai skirtas BG ir RO perėjimui nuo SAPARD programos prie kaimo plėtros programų ir tolesnio SAPARD metinių finansavimo susitarimų ir daugiamečių finansavimo susitarimų taikymo, buvo parengtas 2006 m. ir priimtas 2007 m. kovo mėn.

4.3 Naujausia informacija apie vidurio laikotarpio vertinimus

Pagal daugiamečius finansavimo susitarimus vidurio laikotarpio vertinimai, prireikus, turėtų būti tikslinami. Remiantis šia nuostata nuspręsta iki 2005 m. gruodžio 31 d. patikslinti BG ir RO vertinimą. Galutinę ataskaitos versiją RO Europos bendrijai pateikė 2006 m. gegužės mėn. Procedūra baigta 2006 m. lapkričio mėn. BG ataskaitą pateikė 2007 m. kovo mėn. Procedūra baigta 2008 m. sausio mėn.

5. VALDYMO PERDAVIMO, AUDITO IR KONTROLĖS VEIKLA

5.1 Naujausia informacija apie pagalbos valdymo perdavimą ir priežiūros misijas⁷

Komisija perduoda šalims kandidatėms pagal SAPARD programą teikiamos pagalbos valdymą. 2006 m. HR atlikta viena perdavimo patikrinimo misija, kurios metu tikrintas dviejų priemonių akreditavimas. Komisijos sprendimas paskelbtas 2006 m. rugsėjo 29 d. Tais metais Komisija paskelbė dar du trečiajam akreditacijų suteikimo etapui skirtus sprendimus – balandžio 22 d. RO ir rugsėjo 29 d. – BG. 2007 m. nevykdytos jokios perdavimo patikrinimo misijos ir nepriimti jokie Komisijos sprendimai šiuo atžvilgiu.

2007 m. gegužės ir spalio mėnesiais, laikantis Komisijos reglamento (EB) Nr. 2222/2000 sąlygų ir nuostatų, HR buvo atliktos dvi atitikties priežiūros misijos. Paaiškėjo, kad tam tikri akreditavimo kriterijai turi rimtų trūkumų. Todėl HR valdžios institucijų paprašyta parengti

⁶ Žr. D priedą.

⁷ Žr. E priedą.

planą, kaip šiuos trūkumus pašalinti, ir iki 2007 m. pabaigos informuoti Komisiją apie šio plano įgyvendinimą. Pažanga buvo reguliariai stebima, 2008 m. sausio mėn. HR vykdyta pakartotinė misija, po kurios Komisijos tarnybos pažymėjo, kad dauguma veiksmų tinkamai įgyvendinti. Tačiau vis tiek liko keletas trūkumų, kuriuos dar reikia ištaisyti.

5.2 Sprendimai dėl sąskaitų patvirtinimo

2006 m. rugsėjo 29 d. Komisija priėmė sprendimą dėl devynių SAPARD programoje dalyvaujančių šalių 2005 m. sąskaitų patvirtinimo. Šiame sprendime nebuvo siūloma patvirtinti RO 2005 m. deklaruotų išlaidų, nes buvo laukiama papildomų patikrinimų rezultatų.

Be to, BG, PL ir RO 2003 finansinių metų sąskaitos, kurios 2004 metais buvo atskirtos, 2005 m. buvo papildomai patikrintos, ir Komisija sprendimą dėl šių trijų sąskaitų priėmė 2006 m. vasario 17 d.

2007 m. rugsėjo 28 d. Komisija priėmė sprendimą patvirtinti visų SAPARD programoje dalyvaujančių šalių, išskyrus CZ, kur programa baigta 2006 m., 2006 m. sąskaitas. 2007 m. gruodžio 10 d. Komisija priėmė antrą sprendimą dėl patvirtinimo, susijusio su 2000–2006 m. pagal SAPARD programą EE, HU, LV, LT, PL, SK ir SI patirtomis išlaidomis, kuriame nustatytas galutinis mokėtinas ar susigražintinas likutis.

Šie sprendimai nepažeidžia jokių vėlesnių sprendimų, kurie gali būti priimti tam, iš Bendrijos lėšų nebūtų finansuojamos Bendrijos teisės aktų neatitinkančios išlaidos.

5.3 Atitikties patvirtinimas

2006 m. vykdytos 5 atitikties patvirtinimo misijos. Keturios iš jų didžiausią dėmesį skyrė patikrinimui, kaip įgyvendintos korekcinės priemonės, kuriomis siekta atsižvelgti į pirmųjų, 2003 m. ir 2004 m. atliktų tyrimų rekomendacijas (SK, SI, EE ir LV). 2007 m. vykdytos dvi atitikties patvirtinimo misijos, viena – kovo mėn. BG, o kita – rugsėjo mėn. RO, kurių metu patikrintos beveik visos 2007 m. išlaidos.

Be to, siekiant atsižvelgti į sertifikavimo įstaigų 2005 m. nustatytus faktus, susijusius su LT ir SK, 2007 m. pradėti du dokumentų ir įrašų auditai.

Atlikdami auditus auditoriai ypatingą dėmesį skyrė konkrečioms įtarimams, susijusiems su OLAF nustatytais faktais, tikrino viešųjų pirkimų taisyklių laikymąsi, tinkamumo kriterijus, kontrolės mastą ir kokybę bei daugiamečių finansavimo susitarimų konkrečius aukštesnio rizikos laipsnio reikalavimus, susijusius su patikimo finansų valdymo principais ir, visų pirma, ekonomiškumo ir ekonominio efektyvumo principais; reikalavimų neatitinkančias išlaidas, pagrindinių darbuotojų pasikeitimą ir *ex-post* patikrinimus. Atliekant auditą BG, dėmesys taip pat buvo skiriamas privačioms priemonėms taikomoms riboto laikotarpio procedūroms (tai procedūra, kurią BG valdžios institucijos įvedė reaguodamos į situaciją, kai per trumpą laiką ir turint ribotus išteklius reikia patikrinti daug projektų). Užbaigus patikrinimą, finansinio koregavimo priemonės nebuvo pritaikytos.

2006 m. ir 2007 m. RO atlikti trečiasis ir ketvirtasis auditai, kurių tikslas išnagrinėti per ankstesnes misijas Audito rūmų ir Komisijos nustatytus faktus ir padengti iki misijos deklaruotas išlaidas, visų pirma patirtas įgyvendinant priemonę „Kaimo infrastruktūra“. Priėmus naujus teisės aktus iš esmės patobulintos viešųjų pirkimų procedūros. Buvo

nagrinėjamos pasirinktos mokėjimo bylos, o kai kurie galutiniai paramos gavėjai buvo patikrinti vietoje.

Apie nustatytus trūkumus pranešta atitinkamoms valdžios institucijoms. Pabaigus sąskaitų patvirtinimo procedūras, susijusias su atliekamu daugiamečio finansavimo susitarimo reikalavimų taikymo patikrinimu, bus įvertinta, ar galima atlikti patirtų išlaidų finansinį koregavimą.

Pagal 2006 m. birželio 22 d. sprendimą dėl atitikties patikrinimo C(2006) 2405 Komisija, vadovaudamasi daugiamečio finansavimo plano A skirsnio 12 straipsnio 7 dalimi, atsisakė iš Bendrijos lėšų finansuoti 531 333 eurų vertės tam tikras PL išlaidas, patirtas įgyvendinant SAPARD programą, dėl to, kad kai kuriems paramos gavėjams buvo išmokėtos reikalavimų neatitinkančios PVM sumos, kurios Komisijai deklaruotos 2003 m. ir 2004 m.

5.4 Europos audito rūmų (EAR) atliktas darbas

Pagal 2005 m. patikinimo pareiškimą EAR patikrino, kaip Komisija tvarko SAPARD įgyvendinimo metines ataskaitas. Per šį patikrinimą ypatingas dėmesys skirtas Komisijos ataskaitų analizės dokumentacijai ir kaip laikomasi daugiamečiuose finansavimo susitarimuose nustatytų terminų. Komisijos tarnybos tinkamai atsižvelgė į pateiktas pastabas.

Be to, EAR, kaip numatyta jų 2005 m. metinėje ataskaitoje, atliko penkių projektų auditą BG ir RO.

Kaip numatyta jų 2006 m. metinėje SAPARD ataskaitoje, EAR audito metu buvo vertinamos priežiūros ir kontrolės sistemos Komisijoje. Buvo patikrinta, kaip Komisija atliko sertifikuojančių įstaigų ataskaitų peržiūrą, taip pat atlikti šešių atrinktų Komisijos mokėjimų operacijų testai. Be to, EAR auditas apėmė su penkiais projektais RO susijusių operacijų ir kontrolės testus, taip pat buvo papildomai atrinkti penki projektai LV, apimantys pagrindines audito metu vykdytas priemones.

Komisijos tarnybos išnagrinėjo šias ataskaitas ir minėtų šalių pastabas ir ėmėsi tolesnių priemonių, susijusių su tam tikrais klausimais, kurių iškilo abiejose šalyse atlikto nacionalinio audito metu. Išnagrinėjusi šias ataskaitas Komisija mano, kad nėra reikšmingų SAPARD taikomos sistemos trūkumų įrodymų, galbūt išskyrus trūkumus, susijusius su viešaisiais konkursais RO. Remiantis 2008 m., t. y. po šios ataskaitos ataskaitinio laikotarpio, Žemės ūkio generalinio direktorato atliktų auditų rezultatais nustatyta, kad nacionalinės valdžios institucijos galbūt ne visiškai laikėsi SAPARD priemonės reikalavimų. Abiejų valstybių narių paprašyta parengti veiksmų planą, kaip pašalinti kontrolės trūkumus. Komisija apsvarstys galimybę atnaujinti šių išlaidų kompensavimą po to, kai bus patvirtinta, jog veiksmų planai tinkamai įgyvendinti.

5.5 Informacija apie pažeidimus

5.5.1 OLAF nagrinėtos operatyvinės bylos

2007 m. OLAF sužinojo vis daugiau galimų pažeidimų, sukčiavimo ir korupcijos, susijusių su SAPARD lėšomis, atvejų Bulgarijoje ir Rumunijoje ir tai jiems kėlė vis didesnę susirūpinimą, todėl buvo pradėtos 23 bylos.

5.5.2. Pažeidimai, apie kuriuos valstybės narės pranešė Komisijai⁸

Pareiga pranešti apie pastebėtus pažeidimus nustatyta daugiamečio finansavimo susitarimo, pasirašyto su paramą gaunančiomis šalimis, F skirsnyje. 2007 m.⁹ OLAF gavo 145 pirmuosius pranešimus (2006 m. – 163) ir 582 atnaujintus pranešimus apie nustatytus, su SAPARD programa susijusius, pažeidimus (per visus metus jų gauta 641). Palyginti su 2006 m., ataskaitų skaičius sumažėjo 11 %. Tai gali būti susiję su tuo, kad aštuoniose ES valstybėse SAPARD programa užbaigta. Kadangi patikrinimus galima atlikti penkerius metus po galutinių išmokų išmokėjimo paramos gavėjams, gali būti, kad per ateinančius metus bus nustatyta naujų pažeidimų. Palyginti su 2006 m., pasikeitė geografinis pažeidimų atvejų pasiskirstymas. Dažniausiai pranešama apie Rumunijoje, Bulgarijoje ir Lenkijoje nustatytus pažeidimus. Žymiai padaugėjo Bulgarijoje nustatytų atvejų, tuo tarpu Rumunijoje ir Lenkijoje – sumažėjo. 44 % pažeidimų, apie kuriuos pranešta, nustatyti Rumunijoje, 20 % – Lenkijoje ir 12 % – Bulgarijoje.

Ataskaitų kokybė palaipsniui gerėja; tačiau dauguma valdžios institucijų nenurodo, ar pranešama apie pažeidimus ar įtarimą sukčiavimu¹⁰. Ataskaitose kartais pasitaiko finansinių aspektų neatitikimų, ypač kai kalbama apie Bendrijos neteisingai išmokėtas sumas, apie sumas, kurios buvo neišmokėtos dėl to, kad nustatyti pažeidimai, apie susigražintas sumas ir susigražintinas sumas.

2007 m. dažniausiai taikyti pažeidimų nustatymo būdai buvo „nacionalinė administracinė arba finansinė kontrolė“, „vietoje atliktas pasiekimų patikrinimas“ ir „dokumentų patikrinimas“. Kitaip tariant, veiksmingai vykdoma tiek *ex-ante*, tiek *ex-post* kontrolė. 2007 m. dažniausiai pasitaikė tokios pažeidimų rūšys: „priimtų įsipareigojimų nevykdymas“ (45 % atvejų, palyginti su 13 % 2006 m.), „kitų taisyklių ir (arba) sutarties sąlygų nesilaikymas“ (19 % atvejų, palyginti su 12 % 2006 m.) ir „reikalavimų neatitinkančios išlaidos“ (16 % atvejų, palyginti su 27 % 2006 m.). Pažeidimai, susiję su viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimu, sudaro 7 %. Palyginti su 2006 m., atvejų, kai pasitaiko reikalavimų neatitinkančių išlaidų, sumažėjo nuo 27 % iki 16 %. *Modus operandi* pokyčiai atspindi perėjimą prie tolesnių projekto ciklo etapų, t. y. nuo atrankos ir sutarčių sudarymo prie įgyvendinimo ir *ex-post* patikrinimų. Tarp praneštų atvejų tik 2 % sudaro akivaizdžiai nesąžiningų pažeidimų rūšys: „suklastoti patvirtinamieji dokumentai“ ir „netikri ir (arba) suklastoti pažymėjimai“.

Pastebima, kad neteisingai išmokėtos sumos, apie kurias buvo pranešta, yra didesnės. Didesnė dalis šių sumų, apie kurias pranešta 2007 m., buvo išmokėtos neteisėtai ir nacionalinės valdžios institucijos turės jas susigražinti.

⁸ Žr. F priedą.

⁹ 2008 m. kovo 13 d. turimi duomenys. Galutinis pranešimų siuntimo terminas yra vasario pabaiga, tačiau kai kurios valstybės narės iki šiol nepateikė duomenų. Kai kur pateikti tik pirmųjų trijų 2007 m. ketvirčių duomenys.

¹⁰ Komisijos reglamento (EB) Nr. 1681/94, iš dalies pakeisto Reglamentu (EB) Nr. 2035/2005, 3 straipsnio 1 dalies e punktą.

6. TOLESNĖ RAIDA

6.1 Pasirengimo narystei pagalbos priemonė (IPA)

Dėl išorės pagalbos politikos reformos, kurią Komisija pasiūlė 2007–2013 m. Finansinėje perspektyvoje¹¹, buvo parengta nauja bendra pasirengimo narystei pagalbos priemonė (IPA), kuri pakeitė 5 ankstesnes priemones: PHARE, ISPA, SAPAD, CARDS ir Turkijos pasirengimo narystei paramos priemonę.

2006 m. liepos 17 d. Taryba priėmė Reglamentą (EB) Nr. 1085/2006, nustatantį Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (IPA). IPA įgyvendinimo reglamentas (EB) Nr. 718/2007 priimtas 2007 m. birželio 12 d. ir apie jį pranešta visoms šalims kandidatėms.

IPA remia šalis kandidates penkiose srityse (vadinamose komponentais), viena kurių yra kaimo plėtra. Pagal IPA kaimo plėtros komponentą (IPARD) šalims padedama pasirengti įgyvendinti BŽŪP *acquis communautaire* ir prisiderinti prie ES struktūrų, gaunant finansinę paramą pagal daugiametes kaimo plėtros programas, su sąlyga, kad šalys kandidatės yra įsteigusios reikalaujamas institucijas ir turi pakankamus valdymo gebėjimus.

Trims IPARD programoms, kurios patvirtintos HR, buvusiajai Jugoslavijos Respublikai Makedonijai ir Turkijai (TR), nustatyti biudžetiniai išipareigojimai 2007 metams.

Atsižvelgiant į tai, 2006 m. ir 2007 m. šalyse kandidatėse TR ir buvusioje Jugoslavijos Respublikoje Makedonijoje vykdytos kelios faktų patvirtinimo misijos. Šių misijų tikslas buvo tiek susidaryti išsamų vaizdą apie tai, kada bus galima akredituoti pasirengimo narystei pagalbos priemonės kaimo plėtros komponentą, tiek įvertinti, kaip sekasi kurti Komisijos reikalaujamas valdymo ir kontrolės sistemas. Kol kas abiejose šalyse labiausiai apčiuopiamas IPARD įgyvendinimo pasiekimas buvo nacionalinės teisės tobulinimas, numatant joje IPARD valdymo ir kontrolės sistemą.

6.2 Bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis

Pastaraisiais metais EB vis intensyviau bendradarbiavo su tarptautinėmis finansavimo institucijomis pasirengimo narystei paramos kaimo plėtrai srityje. Todėl dabar geriau suprantama, kaip veikia SAPARD programa ir kuriose srityse tarptautinės finansavimo institucijos galėtų bendradarbiauti su EB tarnybomis. Ši veikla tęsiama pagal IPA kaimo plėtros komponentą.

Įgyvendinant Pasaulio banko HR skirtą žemės ūkio *acquis* sanglaudos priemonę (25,5 mln. eurų), kuri buvo parengta siekiant kurti pajėgumus HR žemės ūkio ministerijoje, įskaitant SAPARD ir (arba) IPARD agentūros steigimą ir SAPARD ir (arba) IPARD priemonių parengimą, su Pasaulio banku buvo glaudžiai bendradarbiaujama ir derinami veiksmai. Su Pasaulio banku taip pat bendradarbiauta rengiant Pasaulio banko Buvusiajai Jugoslavijos Respublikai Makedonijai skirtą ir šiuo metu įgyvendinamą projektą „Žemės ūkio stiprinimas ir stojimas“.

Vykdam žemės ūkio reformos įgyvendinimo projektą, Pasaulio bankas finansavo IPARD tipo priemones TR. Vykdam šį projektą, 39,7 mln. eurų suma finansinė parama, o taip pat investicijos į perdirbimo sritį, skirti ūkininkams, perdirbimo įmonėms bei gamintojų

¹¹ COM(2004)101.

organizacijoms ir žemės ūkio produkcijos kooperatyvams, siekiant padidinti pajamas kaimo vietovėse ir pagerinti socialinius standartus tuo pat metu išsaugant šalies išteklius. Kadangi projekto įgyvendinimo sistema sukurta atsižvelgiant į SAPARD ir (arba) IPARD reikalavimus, tuo pačiu buvo stiprinami gebėjimai, kurių prireiks vėliau įgyvendinant IPARD. EB taip pat palaikė glaudžius ryšius su kitomis tarptautinėmis paramos davėjomis, kaip antai Jungtinių Tautų vystymo programa (UNDP), kad atitinkama kaimo plėtros veikla būtų geriau koordinuojama. Be to, EB yra Rytų žemės ūkio grupės, kuri yra Vidurio ir Rytų Europoje veikiantis žemės ūkio ir kaimo verslo įmonių tinklas, koordinuojamas FAO, narė.